

ГОДІВЛЯ Й ВІДТВОРЕННЯ ТВАРИН ТА ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

УДК 636.2.034.083.312

**МІНЛИВІСТЬ КЛІНІКО-ФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ
ПІД ВПЛИВОМ РІЗНОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ КОРІВ У СЕКЦІЯХ ПРИМІЩЕННЯ**

Р. М. Дібіров, н. с.

І. В. Корх, к. с.-г. н., старший науковий співробітник
Інститут тваринництва НААН

У статті представлено результати досліджень з встановлення мінливості клініко-фізіологічних показників та молочної продуктивності під впливом різної чисельності корів у секціях приміщення за безприв'язного їх утримання на глибокій солом'яній підстилці. Як результат виконаних досліджень доведено, що різна чисельність корів у секціях корівника не має значного негативно-го впливу на їх організм. Тоді як максимально наближена до проектної чисельності кількість корів у I і II секціях забезпечує підвищення молочної продуктивності за 305 днів лактації та поліпшення якості молока.

Ключові слова: корови, безприв'язне утримання, секція, чисельність, клініко-фізіологічні показники, молочна продуктивність, якість молока.

Процес виробничого використання корів в умовах промислових комплексів обумовлюється постійним впливом на них чисельних чинників довкілля. Причому в екстремальні сезони року на них спричиняють дію не окремі чинники довкілля, але й їх сукупність. Реакція корів на них залежить від досконалості механізмів пристосованості [1–3]. Разом із тим, встановлену закономірність реакцій відповіді корів на умови утримання варто використовувати в практичній діяльності господарств при розробці нових та удосконаленні існуючих технологій виробництва молока [4; 5].

Водночас технологія, як зовнішній чинник надає значного впливу як на рівень молочної продуктивності, так і на склад молока. Оптимізація технологічних питань, а особливо, за безприв'язного утримання на глибокій солом'яній підстилці, є основною передумовою зростання молочної продуктивності та покращення якості молока [6; 7]. Тоді як аналіз окремих досліджень і публікацій свідчить, що одним із технологічних чинників, який впливає на продуктивність корів є перевищення чисельності технологічної групи корів понад проектну. Цей чинник, без удосконалення окремих елементів технології, зумовлює порушення загального стереотипу їх поведінки, зниження опірності життєвих функцій організму, і, як результат – викликає зменшення молочної продуктивності [8; 9]. У цьому контексті питання удосконалення технологічних рішень для утримання високопродуктивних тварин при реконструкції діючих тваринницьких приміщень та комплектації їх поголів'ям з врахування технологічного ланцюгу „технологія–організм тварини–продуктивність” складають підґрунтя до подальших глибоких досліджень, визначають їх актуальність і проблематику проведеної роботи.

Мета роботи – дослідити мінливість клініко-

фізіологічного стану та молочної продуктивності корів, що обумовлені впливом різної чисельності у секціях приміщення за безприв'язного утримання на глибокій солом'яній підстилці.

Методика та методи дослідження. Науково-господарські дослідження проводили у виробничих умовах племінного заводу молочно-го комплексу ДПДГ „Кутузівка” НААН (Харківського району Харківської області) з розведення української чорно-рябої молочної породи.

Чисельність тварин у кожній секції корівника, де утримували піддослідне поголів'я варіювала залежно від сезону року, а саме взимку: I – 112 голів; II – 98 голів; III – 130 голів та IV – 144 голви; влітку: I – 116 голів; II – 105 голів; III – 133 голви та IV – 145 голів. Формування секцій здійснювали з урахуванням продуктивності корів та стадії лактації.

Молочну продуктивність корів враховували на підставі контрольних добових доїнь із подальшим розрахунком показників за місяць та лактацію. Відбирання зразків молока для лабораторного аналізу проводили згідно з вимогами ДСТУ ISO 707:2002 „Молоко та молочні продукти. Настанови з відбирання проб”.

Оцінку хімічного складу молока проводили шляхом визначення масових часток сухої речовини, жиру, білка, золи, лактози та сухого знежиреного залишку в молоці методом інфрачервоної спектроскопії на приладі „Bentley-150”.

Особливості клініко-фізіологічного стану корів, яких утримували в різних секціях корівника, досліджували за зміною загального стану в екстремальні сезони року (зима – січень, літо – липень). Спостереження проводили о 12 годині світлового часу доби за температури зовнішнього повітря взимку – -15°C , влітку – $+28^{\circ}\text{C}$. Частоту пульсу визначали шляхом пальпації хвостової

артерії, частоту дихання – візуально шляхом підрахунку кількості дихальних рухів за хвилину, температуру тіла – ректальною термометрією.

Зразки крові для гематологічних досліджень відібрали із яремної вени у п'яти корів із кожної секції корівника о 7-й годині ранку, тобто до годівлі. У венозній крові визначали концентрацію гемоглобіну – гемоглобін-ціанідним методом; вміст еритроцитів та лейкоцитів в 1 мм^3 – підрахунком у камері Горяєва. У сироватці крові досліджували вміст загального білка – спектрофотометричним способом та альбуміну – методом електрофорезу на папері.

Результати досліджень. ДПДГ „Кутузівка” НААН було створено як експериментальну базу науково-дослідного інституту тваринництва Лісо-степу і Полісся УРСР (нині інститут тваринництва НААН) з відпрацювання зоотехнічних, агротехнічних, технологічних, організаційних, санітарно-

ветеринарних, інженерно-планувальних та економічних рішень ведення скотарства. Проект молочного комплексу № 9998-1 розрахований на 1100 корів, розроблений проектним інститутом „Діпросільгосп” (м. Москва) у 1961 році, передбачав цілорічне безпасовищне, стійлове, вільновигульне, роздільно-групове, по 100 голів у кожній групі, безприв'язне утримання корів з відпочинком на глибокій солом'яній підстилці. У зв'язку з природним рухом поголів'я на комплексі та іншими чинниками фактична чисельність у технологічній групі дійних корів може бути меншою або більшою від передбаченої проектом, що суттєво впливає на параметри їх утримання, стан організму та продуктивність.

Слід зазначити як взимку, так і влітку клінічні показники перебували в межах фізіологічної норми (табл. 1).

Таблиця 1

Зміни клініко-фізіологічних показників залежно від чисельності корів у секціях корівника та екстремальних сезонів року, $n=5$, ($M \pm m$)

Сезон року	Номер секції			
	I	II	III	IV
Температура тіла, $^{\circ}\text{C}$				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	38,0 $\pm$ 0,11	37,3 $\pm$ 0,09	38,1 $\pm$ 0,10	38,3 $\pm$ 0,04
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	38,3 $\pm$ 0,04	38,2 $\pm$ 0,06	38,8 $\pm$ 0,09***	38,9 $\pm$ 0,08***
Частота пульсу, ударів за хвилину				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	51,4 $\pm$ 0,27	50,9 $\pm$ 0,61	51,8 $\pm$ 0,42	51,6 $\pm$ 0,35
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	57,7 $\pm$ 0,40	56,3 $\pm$ 0,37	59,2 $\pm$ 0,56	59,9 $\pm$ 0,71
Частота дихання, разів за хвилину				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	23,6 $\pm$ 0,63	23,2 $\pm$ 0,44	23,8 $\pm$ 0,84	24,1 $\pm$ 0,57
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	29,1 $\pm$ 0,88	28,1 $\pm$ 0,72	29,4 $\pm$ 0,41	30,2 $\pm$ 1,01
Вміст еритроцитів, $10^{12}/\text{л}$				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	7,3 $\pm$ 0,35	7,0 $\pm$ 0,16	7,4 $\pm$ 0,18	7,6 $\pm$ 0,21
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	6,8 $\pm$ 0,23	6,5 $\pm$ 0,32	6,9 $\pm$ 0,12	7,3 $\pm$ 0,15
Вміст лейкоцитів, $10^9/\text{л}$				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	6,4 $\pm$ 0,19	6,1 $\pm$ 0,22	6,6 $\pm$ 0,12	6,9 $\pm$ 0,27
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	5,6 $\pm$ 0,47	5,4 $\pm$ 0,38	5,7 $\pm$ 0,55	5,9 $\pm$ 0,10
Концентрація гемоглобіну, г/л				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	114,1 $\pm$ 6,54	112,6 $\pm$ 3,86	119,0 $\pm$ 4,02	127,9 $\pm$ 5,42
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	121,3 $\pm$ 8,91	118,9 $\pm$ 6,35	125,1 $\pm$ 11,7	133,4 $\pm$ 10,8
Вміст загального білку, г %				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	6,98 $\pm$ 0,26	6,71 $\pm$ 0,12	7,05 $\pm$ 0,20	7,15 $\pm$ 0,38
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	7,24 $\pm$ 0,10	7,11 $\pm$ 0,33	7,39 $\pm$ 0,18	7,52 $\pm$ 0,20
Вміст альбумінів, г %				
Зима ($t = -15^{\circ}\text{C}$)	2,20 $\pm$ 0,09	2,14 $\pm$ 0,06	2,25 $\pm$ 0,04	2,31 $\pm$ 0,10
Літо ($t = +28^{\circ}\text{C}$)	2,52 $\pm$ 0,11	2,38 $\pm$ 0,15	2,69 $\pm$ 0,09	2,75 $\pm$ 0,07

Примітка. *** $P \geq 0,999$ – вірогідність різниці порівняно з коровами секцій I і II.

Висока концентрація поголів'я корів у III і IV секціях корівника більш суттєво відбилась на їх величинах. Перш за все, це було обумовлено зменшенням об'єму повітря, яке надходило ззовні та накопиченням вологи. Менші значення температури тіла, частоти дихання та пульсу в корів, яких утримували в I та II секціях корівника, свідчать про кращу їх пристосованість до умов доквілля.

Аналізом даних, представлених у таблиці встановлено, що найбільші зміни клінічних показників відмічено за частотою пульсу, найменші –

за температурою тіла.

З'ясовано, щозі зростанням температури зовнішнього повітря влітку в корів, підвищувався рівень температури тіла, посилювалися пульс і дихання порівняно з зимою. При цьому найбільший зсув вказаних клінічних параметрів спостерігався у корів IV секції, які за температурою тіла на 0,6–0,7 $^{\circ}\text{C}$ вірогідно перевершували тварин I і II секцій ($P \geq 0,999$). Між тим у них відмічалось й підвищення частоти пульсу відповідно на 0,7–3,6 ударів за хвилину та дещо пришвидшене дихання на 2,1–0,8 разів за хвилину, але вони не мали

вірогідної міжгрупової різниці.

Найбільш стійкою у ході проведених досліджень виявилась температура тіла, яка варіювала від 37,3 °С до 38,3 °С взимку та від 38,2 °С до 38,9 °С – влітку. Тоді як частота пульсу і дихання у корів I секції у розрізі сезонів зима–літо збільшилися на 6,3 удари і 5,5 рази; II – на 5,4 і 4,9; III – на 7,4 і 5,6 та IV – на 8,1 удари і 6,1 рази за хвилину. Зростання цих показників у піддослідних корів улітку, порівняно з зимою, є закономірним сезонним коливанням.

Кількість еритроцитів у периферичній крові корів змінювалась протилежно до клінічних показників. Зокрема, у зимовий період відмінність між тваринами III і IV та I і II секцій становила 1,4 і 5,7 % та 4,1 і 8,6 %. Натомість у літній період різниця між тваринами окремих секцій збільшилась відповідно до 1,5 і 6,2 % та 7,4 і 12,3 %.

На фоні відносно нижчих показників вмісту еритроцитів у крові корів III і секцій IV зареєстровано й меншу кількість лейкоцитів, а саме: взимку на 3,1 і 8,2 % та 7,8 і 13,1 %, влітку – на 1,8 і 5,6 % та 5,4 і 9,3 % порівняно з тваринами I і II секцій.

За концентрацією гемоглобіну взимку досліджуване поголів'я корів I, III і III секцій виявилось досить однорідним (112,6–119,0 г/л), але все ж таки тварини IV секції мали цей показник вищий відповідно на 7,5–13,6 %. У літній сезон року різниця між цими групами дещо згладилась і дорівнювала 6,6–12,2 %.

Підвищення вмісту загального білка у си-

роватці крові корів усіх груп також перебувало під впливом сезону року. У сприятливий сезон року (літо) його вміст підвищувався, що було обумовлено покращенням умов годівлі та утримання. Однак і при цьому кращі результати були відмічені у тварин IV секції сироватка крові яких була більш насиченою білком порівняно з тваринами I, II та III секцій. Зокрема ця відмінність знаходилась в межах 1,8–5,8 % на їх користь. Паралельно до змін вмісту загального білка відмічали й зростання вмісту альбумінової фракції сироватки крові, але воно не мало суттєвої міжгрупової різниці як взимку, так і влітку.

Як результат проведених досліджень встановлено, що різна чисельність корів у секціях приміщення неоднозначно вплинула на рівень молочної продуктивності (табл. 2). Зокрема, найвищими надоями молока за 305 дів лактації характеризувалися корови II секції, які вірогідно переважали тварин I секції на 61,0 кг або 1,2 %, III секції – на 1098,0 кг або 26,1 % і IV секції – на 1348,0 кг або 34,0 %, при $P \geq 0,999$ в усіх випадках. При аналізі змін молочної продуктивності корів секції I порівняно з тваринами III і IV секцій встановлена закономірність збереглася. Достатньо сказати, що перевага корів I секції над особинами III секції становила 1037,0 кг або 24,6 % ($P \geq 0,999$) та IV секції – 1287,0 кг або 32,5 % ($P \geq 0,999$). Надой молока у корів III і IV секцій також вірогідно різнилися на користь тварин, яких утримували в секції III на 250,0 кг або 6,3 % ($P \geq 0,999$).

Таблиця 2

Молочна продуктивність та якість молока піддослідних корів, (M±m)

Показник	Номер секції			
	I	II	III	IV
Надій молока за 305 дів лактації, кг	5246±14,66***	5307±11,71***	4209±12,87	3965±10,57
Валовий надій молока, кг	571814,00	525393,00	559797,00	530506,00
Вміст сухої речовини в молоці, %	12,66±0,12***	12,82±0,14***	12,35±0,14	12,00±0,11
Масова частка жиру в молоці, %	3,78±0,08***	3,81±0,07***	3,53±0,03	3,26±0,03
Масова частка білка в молоці, %	3,23±0,03***	3,23±0,03***	3,07±0,03	3,01±0,03
Масова частка золи в молоці, %	0,69±0,11	0,74±0,16	0,72±0,14	0,76±0,13
Масова частка лактози в молоці, %	4,96±0,04	5,04±0,02	5,03±0,02	4,95±0,04
Масова частка СЗЗМ, %	8,88±0,11*	9,01±0,015***	8,82±0,13	8,74±0,12
Енергетична цінність молока, ккал	686,7±7,34***	692,5±6,65***	658,6±3,22	627,2±3,74

Примітка. *** $P \geq 0,95$; ** $P \geq 0,999$ – вірогідність різниці між коровами секцій I і II з секціями III і IV.

Водночас велична валового надоя молока за 305 дів лактації не підтвердила встановлену залежність між групами і найнижчим цей показник виявився в корів II секції за рахунок меншої їх чисельності в секції. Разом із тим, у корів I секції він був найвищим, і вони переважали тварин II секції на 46421,0 кг або 8,8 %, III – на 12017,0 кг або 2,1 % і IV – на 41308 кг або 7,8 %.

Важливим і контрольованим показником якості молока є його хімічний склад, що залежить від вмісту жиру і білка. Проведеними дослідженнями з'ясовано, що масова частка жиру в молоці корів I і II секцій була більшою відповідно на 0,25 % ($P \geq 0,99$) і 0,28 % ($P \geq 0,999$) та на 0,52 % ($P \geq 0,999$) і 0,55 % ($P \geq 0,999$) порівняно з тварина-

ми III і IV секцій. Тоді як за масовою часткою білка лідерство між групами тварин перших двох секцій над третьою і четвертою мало однакову статистично високовірогідну величину – 0,16 і 0,22 %, при $P \geq 0,999$ в усіх випадках.

Масові частки лактози та золи в молоці характеризувалися відносною стабільністю.

При цьому за величинами цих показників не виявлено чіткої залежності від місця утримання корів у приміщенні.

Зі збільшенням масової частки жиру в складі сухої речовини молока корів I і II секцій масова частка сухого знежиреного залишку зростала, що свідчить про кращу його біологічну цінність. Зокрема, різниця за цим показником між

тваринами секцій I та III і IV становила 0,06 і 0,14 % ($P \geq 0,95$), тоді як між коровами II та III і IV секції вона дорівнювала 0,19 % ($P \geq 0,99$) і 0,27 % ($P \geq 0,999$) на користь перших двох секцій.

За рахунок підвищеного вмісту поживних речовин молоко корів I і II секцій характеризувалось вищою й енергетичною цінністю. Зокрема, вони переважали тварин III і IV секцій відповідно на 28,1 і 59,5 ккал або 4,3 і 9,5 % та 33,9 і 65,3 ккал або 5,1 і 10,4 %. Причому різниця в усіх випадках була високо вірогідною на користь корів I і II секцій ($P \geq 0,999$). Між тим як відмінність за харчовою цінністю між коровами III і IV секцій становила 31,4 ккал або 5,0 % на користь перших.

Висновок. Встановлено, що зміни клініко-фізіологічного стану корів знаходяться в межах фізіологічної норми й коливаються залежно від їх чисельності в секціях корівника та сезону року, в

той же час як максимально наближена до проектної чисельності кількість корів у I і II секціях забезпечує підвищення молочної продуктивності за 305 діб лактації та поліпшення якості молока.

Перспектива подальших досліджень.

Встановлена закономірність, що характеризує реакцію відповіді корів на умови утримання підтверджує доцільність постійного моніторингу фізіологічного стану їх організму та може бути задіяна в практичній діяльності господарств при розробці нових і удосконаленні існуючих технологій виробництва молока.

Тим не менш важливим є впровадження прогностичних моделей, які передбачають одержання оперативної інформації щодо формування молочної продуктивності залежно від змін фізіологічного стану та показників крові.

Список використаної літератури:

1. Костян А.П. Физиология сельскохозяйственных животных / А.П. Костян и др. – М.: Колос, 1983. – 479 с.
2. Макрушин П. В. Физиология и продуктивность сельскохозяйственных животных / П. В. Макрушин, В. С. Лазарев. – Саратов, 1990. – 147 с.
3. Родина В.П. Возрастная динамика крови и белкового состава сыворотки у телочек красной степной породы / В.П. Родина // Рост и болезни молодняка сельскохозяйственных животных. – Саранск, 1989. – Вып. 24. – С. 24–32.
4. Дуранов В. С. Влияние технологии ведения животноводства на естественную резистентность животных / В. С. Дуранов // Ветеринария. – 1984. – № 7. – С. 23–24.
5. Рихтер В. Основные физиологические показатели у животных и технология содержания / В. Рихтер. – М.: Колос, 1982. – 192 с.
6. Балаш А. Г., Батиз Г., Бридл Е., Чаки Т., Гомбош Ш., Кюртфалви А. Содержание, кормление и важнейшие ветеринарные вопросы при разведении голштино-фризской породы скота / Под ред. Е.Бридл; перевод с венгерского. Agrota. Будапешт, 1994. – 238 с.
7. Валитов Х. З., Карамаяев С. В., Китаев Е. А. Влияние стрессоустойчивости на продуктивное долголетие коров / Х. З. Валитов, С. В. Карамаяев, Е. А. Китаев // Зоотехния. – 2010. – №8. – С. 21–22.
8. Стрекозов Н. И., Чернушенко В.К., Цысь В. И. Интенсификация молочного скотоводства России / Н. И. Стрекозов, В. К. Чернушенко, В. И. Цысь. – Смоленск, 1997. – 240 с.
9. Беляевский Ю.И. Индустриализация молочного скотоводства / Ю. И. Беляевский. – М.: Россельхозиздат, 1984. – 383 с.

References:

1. Kostin A. P., Meshcheryakov F. A., Sysoev A. A. 1983. *Fiziologiya sel'skohozyajstvennyh zhivotnyh* – Farm animals physiology Moskva, Kolos, 479 (in Russia).
2. Makrushin P. V., Lazarev B. C. 1990. *Fiziologiya i produktivnost' sel'skohozyajstvennyh zhivotnyh* – Farm animals physiology and productivity . Saratov, 147 (in Russia).
3. Rodina V. P. 1989. *Vozrastnaya dinamika krovi i belkovogo sostava syvorotki u telochek krasnoj stepnoj porody* – Age dynamics of blood and serum protein composition in heifers of red steppe breed / V. P. Rodina // Rost i bolezni molodnyaka sel'skohozyajstvennyh zhivotnyh. Saransk, 24: 24–32 (in Russia).
4. Duranov B. C. 1984. *Vliyanie tekhnologi i vedeniya zhivotnovodstva na estestvennuyu rezistentnost' zhivotnyh* – Animal breeding technology impact on the natural resistance of animals. Veterinariya, 7: 23–24 (in Russia).
5. Rihter V. 1982. *Osnovnye fiziologicheskie pokazateli u zhivotnyh i tekhnologiya soderzhaniya* – Basic physiological parameters of animals and the cattle farming technology. Moskva, Kolos, 192 (in Russia).
6. Balash A. G., Batiz G., Bridl E., Chaki T., Gombosh SH., Kyurfalvi A. 1994. *Soderzhanie, kormlenie i vazhnejshie veterinarnye voprosy pri razvedenii golshtino-frizskoj porody skota* – Housing, feeding and veterinary important issues in Holstein-Friesian cattlebreeding. Budapesht, Agrota, 238 (in Bulgaria).
7. Valitov H. Z., Karamaev S. V., Kitaev E. A. Bulgaria. 2010. *Vliyanie stressoustojchivosti na produktivnoe dolgoletie korov* – Stress impact on cows productive longevity. Zootekhnika, 8: 21–22 (in Russia).
8. Strekozov N. I., Chernushenko V. K., Cys' V. I. 1997. *Intensifikaciya molochnogo skotovodstva*

Rossii – Dairy cattle breeding intensification in Russia. Smolensk, 240 (in Russia).

9. Belyaevskij YU. I. 1984. *Industrializaciya molochного skotovodstva – Dairy farming industrialization* Moskva, Rossel'hozizdat, 383 (in Russia).

Корх И. В., Дибиров Р. М. ИЗМЕНЧИВОСТЬ КЛИНИКО-ФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ И МОЛОЧНОЙ ПРОДУКТИВНОСТИ ПОД ВЛИЯНИЕМ РАЗНОЙ ЧИСЛЕННОСТИ КОРОВ В СЕКЦИЯХ ПОМЕЩЕНИЯ

В статье представлены результаты исследований по установлению изменчивости клинико-физиологических показателей и молочной продуктивности под влиянием различной численности коров в секциях помещения при беспривязном их содержании на глубокой соломенной подстилке. В результате выполненных исследований доказано, что разная численность коров в секциях коровника не имеет значительного отрицательного влияния на их организм. Тогда как максимально приближенное к проектной численности количество коров в I и II секциях обеспечивает повышение молочной продуктивности за 305 дней лактации и улучшения качества молока.

Ключевые слова: коровы, беспривязное содержание, секция, численность, клинико-физиологические показатели, молочная продуктивность, качество молока.

Dibirov R. M., Korh I. V. CLINICAL AND PHYSIOLOGICAL CHARACTERISTICS AND MILK PRODUCTION VARIABILITY UNDER VARIOUS NUMBER OF COWS IN SECTION ROOM

This article highlights the net research results on the variability of clinical and physiological parameters and milk production determination under various sections of the number of cows in a room for their maintenance loose on deep straw bedding. The low negative impact of different numbers of cows on their bodies was proved. While the number of cows in Sections I and II which is corresponding to the project enhances milk production at 305 days of lactation and improves milk quality.

Key words: cows, loose maintenance, section, size, clinical and physiological-tech performance, milk yield, milk quality.

Дата надходження до редакції: 04.10.2016 р.

Рецензенти: доктор с.-г. наук, с. н. с. В. П. Шабля

доктор с.-г. наук, с. н. с. С. А. Михальченко

УДК 636.08222/2

М'ЯСНА ПРОДУКТИВНІСТЬ БУГАЙЦІВ АБЕРДИН-АНГУСЬКОЇ ПОРОДИ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ

О. І. Колісник, канд. с.-г. наук, Харківська державна зооветеринарна академія

У статті наведено результати досліджень м'ясної продуктивності бугайців абердин-ангуської та створюваної української ангуської породи. Аналіз результатів досліджень показав, що тварини цих порід здатні добре адаптуватися до умов цілорічного виховного утримання. Однак між ними існують істотні відмінності як за рівнем м'ясної продуктивності, так і за якістю м'яса. При інтенсивному вирощуванні абердин-ангуси відрізняються від своїх аналогів меншими показниками продуктивності, тоді як ангуси, навпаки, проявляють більш високу енергію росту та характеризуються більш пісною яловичиною.

Ключові слова: порода, м'ясна продуктивність, жир, жива маса, забійна маса, туша.

Постановка проблеми. Криза яка затягнулась в Україні із збільшення виробництва яловичини та покращення її якості вимагає від вчених та практиків розробки та впровадження нових дієвих енергозберігаючих, конкурентоспроможних інтенсивних технологій виробництва на основі використання як наявних, так і новостворених вітчизняних високопродуктивних порід.

Слід зазначити, що розвиток м'ясного скотарства, це невід'ємна складова ефективного вирішення цього питання. В Україні стримується як малою чисельністю поголів'я худоби вітчизняних м'ясних порід, так і не ефективністю його ведення, як за рахунок об'єктивних так і суб'єктивних факторів.

Для розв'язання зазначеної проблеми необхідно збільшити чисельність наявних і створити нові вітчизняні конкурентоспроможні м'ясні породи, використовуючи місцевий та світовий генофонд, які здатні адаптуватися до різних природно-кліматичних умов.

Отже, вищевикладене свідчить про нагальність цієї проблеми для виходу із кризи та подальшого ефективного конкурентоспроможного виробництва яловичини.

Аналіз основних досліджень і публікацій у яких започатковано розв'язання проблеми. Вагомий внесок у вивчення господарсько-біологічних особливостей тварин абердин-ангуської породи внесли багато науковців та практиків [1-12].